

JAGAROV SAN
MIGEL BONFOA

NASLOV ORIGINALA

LE RÊVE DU JAGUAR

Miguel Bonnefoy

© EDITIONS PAYOT & RIVAGES, PARIS, 2024

PUBLISHED BY ARRANGEMENT WITH SAS LESTER LITERARY AGENCY & ASSOCIATES

© ZA SRPSKO IZDANJE IMPRIMATUR, 2026.

IZDAVAČ:

Imprimatur d. o. o.

Miše Stupara 4

Banja Luka

info@imprimatur.ba

ZA IZDAVAČA: Boris Maksimović

LEKTURA: Marija Pejić, Sonja Lero Maksimović

DIZAJN KORICA: Dragana Vasić

GRAFIČKA PRIPREMA: Sonja Lero Maksimović

ŠTAMPA: Skandi s. p.

ZA ŠTAMPARIJU: Mladen Spasojević

TIRAŽ: 500

GODINA: 2026.

ISBN: 978-99976-53-69-7

Objavljivanje ove knjige podržao je CNL (Centre national du livre).

Sva prava zadržana. Nijedan dio ove knjige ne može se reprodukovati niti koristiti u bilo kojem obliku bez prethodne saglasnosti izdavača.

Migel Bonfoa

JAGUAROV
SAN

Prevod sa francuskog:
Milica Rašić

*Majci,
i zazvoniće zvona.*

*Nene,
napokon plešeš.*

Na severu postoji um koji proučava kišu,
koji odgoneta munje
Na jugu postoji ples koji rađa kišu,
koji izumeva munje.

VILIJAM OSPINA

ANTONIO

Trećeg dana svog života Antonio Borhas Romero ostavljen je na stepeništu crkve u ulici koja danas nosi njegovo ime. Niko ne može sa sigurnošću reći kog dana su ga našli. Zna se samo da bi svakog jutra tu sela prosjakinja, uvek na isto mesto, ispred sebe stavila zdelu od kore tikve i ispružila svoju mršavu ruku ka prolaznicima pred crkvom. Kada je ugledala dete, odgurnula ga je s gađenjem. Onda joj je pažnju privukla svetlucava kutijica u prevojima pelene, koju je neko tu ostavio kao dar. Srebrnasti pravougaonik od belog lima, izrezbaren finim arabeskama. Bila je to sprava za uvijanje cigareta. Ukrala ju je, ubacila u džep haljine i njeno interesovanje za bebu je tu prestalo. Tokom prepodneva, međutim, uvidela je da bojažljivo kmečanje i kolebljiva vriska dečaka izazivaju blagonaklonost vernika koji su joj, jedan po jedan, stavljali bakarne novčiće u zdelu. Kada je pao mrak, odnela je dete u zadnje dvorište jednog seoskog imanja i prislonila mu usta na sisu crne kože čije je vime bilo prekriveno muvama. Klečeći ispod kozinog stomaka, terala ga je da sisa gusto i toplo mleko. Sutradan, uvila ga je u kuhinjsku krpu i pričvrstila uz bokove. Posle nedelju dana počela je da govori da je dete njeno.

Ova žena, koju su svi zvali mutava Tereza zbog smetnji u govoru, imala je negde oko četrdeset godina, mada ni sama nije mogla da kaže koliko je tačno stara. U njenom izgledu bilo je nečeg indijanskog, a leva strana lica bila joj je blago paralisana, što je posledica davnog napada ljubomore. Kostii joj je pokrivala samo sunderasta koža, ruke su joj bile pune otvorenih rana, a prljavobela ravna kosa padala joj je s obe strane lica, poput ušiju jazavičara. Izgubila je nokat

na levom palcu na dan kada ju je, vrebajući iz unutrašnjosti fioke, ubola škorpija. Nije umrla od otrova, ali joj je ubod na vrhu prsta ostavio nekakvo mesnato zadebljanje, mrtvu izraslinu koju je novorođenče u prvim nedeljama života sisalo pre nego što utone u san.

Dala mu je ime Antonio, jer je crkva ispred koje ga je našla bila pod zaštitom Svetog Antonija. Hranila ga je svojim gnevom, svojim tihim bolom. U prvim godinama pružila je Antoniju neuredan i bedan život, pun sramote. Uveravala je sebe da, ako dečak preživi tu bedu, niko osim njega samog neće moći da ga ubije. S godinu dana jedva da je prohodao, a već je prosio. S dve nije još naučio španski, a već je znao znakovni jezik. S tri je toliko ličio na Terezu da se pitala je li ga zaista našla na stepenicama crkve ili ga je pak sama donela na svet u zadnjem dvorištu neke bedne šupe, u udubljenju u slami, između sivog magarca i jagnjeta. Oblačila ga je u prljave prnje, a da bi izazvala sažaljenje kod prolaznika privijala ga je uz sebe sa prenaglašenom saučesničkom naklonošću, kvaseći ga oporim znojem koji se zbog vrućine pretvarao u masni žućkasti žele. Hranila ga je ručno valjanim kozjim sirom, spavala je s njim u svom zaklonu od izbledelih novina u uglu sklepanog ovčarskog skloništa i možda nikada nijedna žena nije tako odvažno brinula o detetu koje nije volela.

Za Antonija, međutim, ova lažljiva i škrta žena, ova pakosna kradljivica, bila je najbolja majka koju je mogao imati. Grubost s kojom se prema njemu ophodila, tu otrovnu ljubav što ju je siromaštvo isplelo između njih, Antonio je doživljavao kao nežnost. Odrastao je s njom u La Riti, na strmim obalama jezera Marakaibo. To mesto na svetu bilo je toliko opasno da su ga prozvali Pela el Oho, „Otvori četvore oči”.

Već sa šest godina Antonio nije verovao u čuda. Prodavao je oblutke od crnog jantara kao amajlije i umeo je da

gleda u karte. Mutava Tereza ga je učila da je to jedina nauka koja može ljude u nešto uveriti, a da ne mora da ispunjava nezgodni uslov istinitosti. Kada je napunio osam godina, naučila ga je da prepozna loše vodonoše, *aguadores* koji su prodavali prljavu jezersku vodu kao da je čista kišnica. Takođe je naučio da prepozna prodavce na pijaci koji su štelovali vage uz pomoć iskrivljene spajalice za papir, radnike što su sa gradilišta krali šrafove za oplatu i preprodavali ih i trenere borbenih petlova koji su u borilištima potajno vezivali žilete uz kandže ptica. Pobrinula se da bude spreman za težak život pun opreza i oskudice, borbi i nepoverenja, do te mere da, ako bi sveštenik tokom mise rekao kako je neki svetac zaplakao, Antonio bi prvi podigao pogled ka tavanici crkve da vidi odakle curi voda.

Pela el Oho u to vreme je bio poput ogromne močvare satrte vrućinom. Obale su neprekidno odisale vlagom, a stanovnici naselja živeli su u kućicama poduprtim balvanima, čija su vrata uvek bila otvorena. Na toj mutnoj vodi podignute su kuće s kuhinjama pod vedrim nebom, sa starim, pocrnelim šporetima i plutajućim kantama za smeće koje je grad izbacio u svoja predgrađa. Tu se mesio hleb i švercovalo gorivo. Na tim sojenicama deca su živela gola, hodala su po kosturu od hiljadu drvenih balvana koje su ljudi neprestano krpili, gacala su po površini jezera, što je izgledalo kao da hodaju među palatama Venecije, zbog čega su stari mletački moreplovci, koji su dolazili sa mirisom telećeg pergamenta i voštanih pečata, govorili da im je pred očima „mala Venecija”, *venezziola*, Venecuela.

Nepomičnost ovih pejzaža, međutim, nije prizivala snove o starim gradovima Kariba, Tamanaku i Mari, gde su žene nosile plaštove izvezene zlatom i haljine od pamuka, grudi mladića posipali finim srebrnim prahom, a

novorođenčad uvijali u jaguarovo krzno. Više se nije zamišljao narod pre naroda, muškarci prurušeni u orlove, deca koja razgovaraju s mrtvima i žene koje se pretvaraju u dažddevnjake.

Tada je to mesto bilo samo varoš bez poezije, sa nadstrešnicama od usijanih palminih listova i pubertetlijama koji nose sandale isečene od guma kamioneta. Barake su se pravile od starih hauba kamiona Indijana Traks, kvake na prozorima bile su od konzervi, stolice su se oblagale aluminijumskim plakatima kompanije Šel. Pošto su kiše padale silovito, pa je trebalo zaštiti te krovove od palminih listova, ljudi su kupovali stare reklamne panoe Ševroleta, ukradene noću pored auto-puta, tako da se na svim oplatama ovog naselja od udžerica, tamo gde spavaju ljudi bez vozačkih dozvola, mogao videti natpis: „Nema sreće bez Ševroleta.”

Zbog snažnih kiša, koje su zvali *palo de agua*, vode na batina, jezero je često nadolazilo i prelivalo preko obala. Voda bi polako nadirala, plavila ravnicu i potapala sela. Ponekad je pljuštalo četrdeset noći uzastopce, a livade bi osvanule pokrivenne mrtvim papagajima. Kada bi plima nadošla do farmi i potopila useve, hiljade jastoga bi uz struju doplivalo do mladica kukuruza i uživalo u podvodnoj gozbi koja bi za dve nedelje desetkovala godišnju žetvu. Ljudi su proklinjali jastoge Marakaiba onako kako su u Egiptu proklinjali skakavce.

U ovom svetu odrastao je Antonio, pecajući na jezeru. Plivao je među mangrovama i korenjacima, hranio se patuljastim somovima, belim smuđevima, plavim krabama i velikim slatkovodnim račićima. U svojim najsmelijim snovima, mutava Tereza je zamišljala kako mu se postepeno pojavljuju škrge i da će uskoro moći da diše pod vodom. Jednog dana, kada mu je bilo jedanaest godina, spakovao je

svoje udice i strune u torbu, uputio se na seosko пристаниште i tamo ukrao čamac. Neka deca su ga videla i ocinkarila. Nije prošlo mnogo, a u daljini je ugledao vlasnike barke. Bili su to bogataši La Rite, moćnici, oni koji su na toj strani jezera donosili zakone: Manu Muro, ljudina od dva metra, u poja-su širok koliko i u ramenima, Hermes Montero, sitni nervčik crven od besa i Azdrubal Uribari, melez zelenih očiju i oštećenog stopala, u beloj treger-majici. Mlatio je rukama držeći lampu kao da ga je neko digao od stola pre nego što je završio ručak.

„Antonio, vidim da si ti!”, povikao je. „Dođi ’vamo.”

Muškarci su besno špartali tamo-vamo po obali prekrivenoj đubretom, bacajući ljutite poglede ka Antoniju, koji se veslajući sve više udaljavao. Azdrubal Uribari je najednom nestao, a onda se vratio sa besnim psom zapenjenih čeljusti i pustio ga u vodu. Pas je kao opsednut doplivao do barke, s takvom lakoćom i snagom da su svi bili zapanjeni, popeo se stepenicama i krenuo da ščepa Antonija za vrat. Ovaj je, međutim, skočio preko ograde i uspeo da umakne, pa se dao u beg veslajući uz struju. Pas mu je bio za petama, a barka se izgubila na horizontu dok su odjekivali Azdrubalovi povici.

„Barka! Ne daj da ode!”

Tvrdohlavi pas jurio je za Antoniom, lajao je grozničavo, gutao talase, hroptao kao lud. Antonio je pak plivao dvostruko snažnije, uranjajući glavu i gubeći se pod vodom. Posle pola sata, kad je osetio snažan grč u butini i silovit zamor u rukama, shvatio je da se pseći lavež pretvorio u tužbalicu, u zapomaganje brodolomnika. Kroz nekoliko minuta, samo mu je njuška virila iz vode. Tek kada je počeo istinski da se davi, kevući poput šteneta, Antonio je odlučio da uspori. Umesto da ga ubije, životinja ga je zgrabila za ramena u poslednjem dahu borbe za opstanak. Bilo je šest po podne.

Na obali su čekali vlasnici barke, sa kožnim remenima i kaiševima u rukama.

„Kad-tad ćeš se umoriti”, dovikivali su mu. „Čekamo te ovde.”

Iscrpljen, noseći psa na leđima, Antonio se prepustio struji koja ga je odnela sve do Punte Kamačo, pomiren s tim da će morati sačekati da se smrači kako bi izašao iz jezera. Noć je pala posle jednog kilometra, u mestu Puerto Iguana. Najzad, zamaskiran svetlošću meseca, pod zaštitom tame otplivao je do male ponte i zajedno sa psom potrčao ka ogradi Kamino Real a slobodnim putem koji je vodio do gradića Pela el Oho.

Prepoznao je svetla svoje barake i ispuatio uzdah olakšanja, umiren što je konačno stigao živ i zdrav, a onda ga je obuzeo užas kad je ugledao Azdrubala Uribarija. Prepoznatljiv po lampi koju je uvek nosio u ruci i svom šepavom hodu, Uribari je nešto govorio mutavoj Terezi i mahao rukama. Premda je osećao da se svakog časa može onesvestiti od umora, Antonio je procenio kako je suviše opasno da izađe na videlo. Našao je dovoljno čvrsto palmino drvo, popeo se na vrh i čekao da prođe noć.

Zvezde na nebu bile su ogromne i činilo se da je ceo svet utonuo u mulj. Grupa muškaraca dala se u potragu za njim. Na vrhu palme Antonio je plakao, ali ne od straha. Bio je besan. Bio je sam i smrzavao se na jezerskom povetarcu, nerviralo ga je što je morao da se otima za palmino lišće s dva pacova koja su glodala vršak stabljike, dva sata nije mogao da zaspri od zvuka žaba koje se pare i njihovo kreketa-nje mu je prožimalo san, mešajući se sa ljudskim glasovima.

U praskozorje su ga probudili udarci štapa po stopalima. Bila je to mutava Tereza. Čitave noći ga je uzalud tražila u svakom grmu, u svakom bobičastom drvetu na obali jezera.

Suprotno svakom očekivanju, do njega ju je doveo pas, bez znanja svog vlasnika, iz zahvalnosti što ga je Antonio spasio da se ne udavi. Tereza je spustila na zemlju salvetu sa dve kukuruzne pogačice zvane *arepas* i malo rendanog sira. Svojim ograničenim jezikom dala mu je znak da ostane gore, da se krije još jednu noć, možda i dve, jer je Azdrubal Uribari kružio oko njihovog skloništa. Antonio je osećao kako mu bes razdire grudi.

„Jednog dana biću muškarac i više se neću plašiti”, rekao joj je s vrha palme. „Pokazaću mu ja ko je gazda.”

Mutava Tereza nije odgovorila. Dok ga je gledala kako sedi na drvetu, skriven i zaboravljen, otuđen od sveta, duša ju je bolela. Ona za Antonija nije mogla da zamisli drugu budućnost osim budućnosti skitnice, čoveka koji je udahnuo život na pogrešnom mestu i koji će biti sam sve dok ne umre u nesretnim destilerijama ruma, gde zalutaju samo bitange i prestupnici, očajnici koji od života ne očekuju ništa lepo i koji više ne znaju za koga valja umreti. Zamišljala ga je kao one koji su ga tražili, one što su hteli da ga oderu od batina, drske i nadmene, ljude koji su stasali uz nasilje i bezosećajne očeve čije je srce suvi grm bez cveta. Još gore, zamišljala ga je kao sebe, sa životom satkanim od lomova i nevolja, kako sedi na stepenicama crkve, ruke ispružene ka neznancima, dok se priseća poniženja i grešaka iz mladosti, detinjstva u kome nije imao ni ognjište ni zaklon, ni ljubav ni zaštitu, detinjstva u kome ga niko nije naučio kako da živi.

Zbog tih misli, tri dana kasnije, kada su svi zaboravili događaj s barkom, i kada je Antonio mogao da se vrati kući, mutava Tereza ga je dočekala sa strpljenjem i nežnošću. Klečala je na malom tabureu dok je prala veš nagnuta nad kotličem, a kad ga je ugledala, ubledelog od umora i gladi, hladnoće i straha, nije mogla a da se ne zapita kako

čovjek preživi u tako surovim uslovima. Polegla ga je na zemlju ćutke, svukla mu je odeću i na brzinu ga okupala istom vodom u kojoj je prala veš. Trljala mu je telo, a kotlić se punio fronclama od algi i korom kokosovog drveta. Do kraja života nisu progovorili reč o ovom nemilom događaju.

Sutradan je Tereza pretražila ćoškovne svoje straćare i našla paketić koji je potom stavila Antoniju u ruke. Antonio ga je nestrpljivo otvorio, nikad ranije nije dobio poklon. Bila je to sprava za uvijanje cigareta koju je Tereza pronašla deset godina ranije u prevojima pelene, na crkvenom stepeništu. Na poleđini su bila ugravirana slova: Borhas Romero. Gledala je Antonija pravo u oči i tada je, kao retko kad, začuo njen glas:

„Ako hoćeš da postaneš gazda, nemoj da kradeš”, rekla je. „Radi.”

Tako je Antonio rešio da počne da prodaje cigarete. Do prve šake duvana došao je lukavstvom. Jednog septembarskog jutra, nekoliko dana nakon epizode sa barkom, prešao je preko jedinog trga u La Riti, odlučnim korakom ušao u prodavnicu La Pioha, koju je držao Anri Rej, naočit i vedar čovek u četrdesetim godinama, bez mrlja u prošlosti, snažan i zdrav. Bio je sin doseljenika iz Nanta koji su tu došli početkom veka i od svoje je francuske loze nasledio smelu veštinu trgovanja. Antonio mu je predložio pogodbu:

„Dajte mi papir i duvan. Vratiću se večeras sa duplo više novca od onog koliko košta.”

Otišao je od Anrija Reja sa deset grama duvana, smotao je trideset cigareta i uputio se u luku u Santa Riti. Svakog dana tamo se iskrcavalo na desetine muškaraca koji su dolazili s juga jezera Marakaibo, s planina Meride i močvara Santandera, Truhilja i Tačire. Pristajali su uz dok u ćamcima napravljenim od jednog jedinog debla i ćunovima prepunim

životinja čiji su krici odjekivali uvalom. Baratajući spravicom za uvijanje cigareta kao da je venecijanska lauta, Antonio je do večeri prodao sve što je imao, mereći svaki gram duvana pažljivo poput zlatara, štedeći svaki milimetar papira. Oko sedam uveče otišao je nazad do radnje i stavio na tezgu svoj dnevni ulov, pred začuđenim pogledom Anrija Reja.

„Večeras ste bogatiji nego što ste bili jutros”, rekao je. „I ja sam. Hajde da nastavimo.”

Čitave tri sedmice, na zagušljivoj vrućini obale, Antonio je neumorno išao tamo-amo od Pela el Oho do La Rite, podstičući svakog kog bi sreo u luci da zapali cigaretu. S tvrdoglavom upornošću umešao se u veliku zajednicu prodavaca lomljenog leda i *guarapa*,* hladnih pića na bazi biljne smole, šećerne paste i pinolea,** dok mu jednog dana neki nosač robe nije ponudio bednu sumu za pomoć pri iznošenju džakova kokosa iz čamca.

Antonio, koji je u tim godinama već imao široka ramena i mišićava leđa, pomoću dva kožna remena prebacio je džak preko pleća, iznenađen snagom vlastitih ruku i izdržljivošću nogu. Zatim je, povijen unapred pod teretom, koračao prema kamionu sa slepom upornošću koja je u očima ostalih nosača bila odraz mladosti, a ne snage. Uprkos preteškim tovarima koji bi mu nagnječili pluća, na kraju bi izneo sve džakove. Zahvaljujući mukotrpnom radu svojih ruku, za sat vremena zaradio bi onoliko novca koliko bi dobio za ceo dan prodavanja cigareta. Otad nije kročio u prodavnicu Anrija Reja. Sutradan se vratio na isto mesto na pristaništu, ubeđen da će moći da se obogati naporom mišića, ali ubrzo je shvatio da u svemu postoji hijerarhija, čak i u svetu nosača.

---

* Sok od šećerne trske. (Prim. prev.)

** Pinole – smesa od preprženog mlevenog kukuruza, često sa dodatkom šećera, cimeta ili kakaoa. Pije se sa vodom ili mlekom, a može se i oblikovati u kuglice. (Prim. prev.)

Upoznali su ga sa jednim starim čamdžijom kome je trebala radna snaga. Zvao se Alfaro i dolazio je iz Paname, imao je kukast nos, prste prekrivene prstenjem i bio je poznat po ćudljivosti i naprasitoj naravi. Antonio je bio disciplinovan i okretan za primer. Satirao se od posla, slušao je i nije se bunio, bio je zadovoljan onim što su mu davali. Na lučkoj sparini, na molovima vazda pokrivenim mirisnim sanducima sa začinima i gajbama sa cvećem, Antonio je naučio da čita, da računa, da prepozna lažne pomorske zastave koje su krijumčari podizali da bi obmanuli obalsku stražu, da po dodiru prepozna koliko su mu novčića dali i da u svojoj mašti razvrsta ne samo sve naglaske koje je čuo oko sebe već i sve neverovatne priče koje su zajedno s brodovima pristajale u luku i koje su se u njegovoj glavi mešale kao u nekom dugačkom antičkom romanu.

Ovako je Antonio saznao za postojanje sela na jugu koje se kreće, premešta, sela koje gravitira oko grada Barinasa kao planeta oko zvezde, i koje se može pronaći tek pukom srećom. Čuo je legendu o devici od čistog zlata Benita Bonita, priču o operi Manaus izgrađenoj usred džungle, o Zanzibarskom ratu, koji je trajao trideset osam minuta, kao i priču o andalužanskom slobodnom seljaku koji je dopremio četiri stotine slonova iz Nepala kako bi ispunio svoju štalu usred pustinje, u dinamama Kora. Čudesne priče ostale su tako duboko utisnute u mermernu ploču njegovog pamćenja, da će godinama kasnije, na svečanom otkrivanju table u ulici koja će nositi njegovo ime, Antonio s neobičnom preciznošću moći da prizove u sećanje ono pakleno jutro kada je, kao iz vedra neba, u malu luku Santa Rite, usred haosa isprepletanih konopaca i teških lanaca, gledao kako statua *Libertadora* Simona Bolivara pristaje u Marakaibo.